

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

**Módszertani segédanyag kéttanáros
óravezetés szervezéséhez és
megvalósításához az utazó gyógypedagógiai
hálózat által ellátott sajátos nevelési igényű
tanulók támogatása érdekében többségi
pedagógusok és gyógypedagógusok számára
EFOP 3.1.6-16-2017-00037**

Készítette:

Jenei Andrea

szakvizsgázott, okleveles gyógypedagógus

intézményvezető

vezető szaktanácsadó

Tartalom

Bevezetés.....	3
SNI alapfogalmak	4
Ahonnán indultunk: frontális osztálymunka	8
Miről mesél egy másik tanterem?	10
A hatékony együttnevelés lehetséges eszközei.....	11
A kéttanáros modell rövid története.....	11
A kéttanáros modell megjelenése A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei című dokumentumban	13
A kéttanáros modell bemutatása	14
Pedagógusok feladatai	16
A kéttanáros modell megvalósításához szükséges feladatok, tevékenységek	18
Megbeszélések	18
Szakértői vélemény értelmezése.....	18
Pedagógiai diagnózis felállítása.....	19
Egyéni fejlesztési tervek készítése.....	19
Adminisztráció.....	20
A differenciálás ajánlott folyamata	21
Tanórák.....	21
Óravázlat készítése	22
Kapcsolattartás a szülőkkel	22
Egyéni fejlesztés lehetőségei kéttanáros modellben	22
Az egyéni fejlesztési terv egy lehetséges sémája	24
Kéttanáros modellben készíthető egyéni fejlesztési tervek bemutatása, néhány részképeség területen.....	25

Bevezetés

1995 óta van jogszabályokban is rögzített lehetősége a köznevelési intézményeknek arra, hogy sajátos nevelési igényű tanulókat fogadjanak. Immár 26 éve dolgozunk mi, pedagógusok és gyógypedagógusok azon a nem kis kihívást jelentő feladaton, amit az együttnevelés megvalósítása jelent a mindennapokban, a tanítási órákon, és a tanítási órákon kívül.

Próbáljuk megteremteni az optimális feltételeket annak érdekében, hogy az iskola minden tanuló számára jó, hatékony, minőségi legyen. Ez nem kevés feladat a pedagógusok számára, hiszen minden tanuló más és más.

Ma már tudjuk, hogy a differenciálás nem azért szükséges, mert van egy sajátos nevelési igényű tanuló az osztályban, hanem azért, mert tanulóink nagyon sokfélék. Ma már tudjuk, hogy tevékenységen alapuló oktatást nem azért valósítunk meg, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló számára is tudjuk biztosítani az aktív részvételt, hanem azért, mert minden tanulónak szüksége van a tanórai aktivitásra, a kapcsolódás, bekapcsolódás lehetőségére.

Differenciált ellenőrzést, értékelést nem csak a sajátos nevelési igényű tanuló miatt alkalmazunk, hanem azért, mert tanulóink között hatalmas különbségek vannak, elképzelhető, hogy mást, máshogyan tanulnak, akár egy osztályon belül is, így szükséges az ellenőrzés és értékelés differenciált módszereit alkalmazni.

Az együttnevelés tehát mára alapvető nevelési és oktatási kérdéssé vált. A sok különböző diák között csak egy a sajátos nevelési igényű diák. Az osztálytermi folyamatok megváltoztatására nem amiatt van szükség, mert ő bekerült az osztályunkba, hanem az összes diák sokszínűsége és megváltozott összetétele miatt.

Ebben a tanulmányban azonban fókuszba mégis a sajátos nevelési igényű tanulók kerülnek. A velük való foglalkozás azonban alapot adhat minden más tanulóval való foglalkozáshoz is. Alapvetés, hogy ami jó a sajátos nevelési igényű tanulónak, az nem lehet rossz a tipikusan fejlődő tanulónak sem. Ami az egyik tanulót fejleszti, előréviszi, az a másik tanulót is fejleszteni fogja.

A tanulmányban szó esik alapfogalmakról, a kéttanáros modellről, annak szervezeti kereteiről, a pedagógusok feladatairól, kompetenciáiról, és a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztésének lehetőségeiről is, a teljesség igénye nélkül. Bízom abban, hogy mindenki talál majd számára hasznosítható ismeretet, tudást benne!

SNI alapfogalmak

Sajátos nevelési igényű tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. (Nkt.)

Sajátos nevelési igényű tanulók, akik az együttnevelő iskolában lehetnek. A sajátos nevelési igény kategóriáinak bemutatása¹:

Hallássérülés: gyűjtőfogalom. Hallássérült személyek a nagyothallók, a siketek és a cochleáris implantátumot (továbbiakban: CI) viselők. A cochleáris implantátum a belső fülbe ültetett hallásjavító eszköz. A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás, szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat. A tanuló nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést igényel, mert ennek szintje nem feltétlenül korrelál életkorával, hallásállapotával.

- A siket tanulónál súlyos fokú hallásvesztés áll fenn: a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 90 dB-nél nagyobb.
- A nagyothalló tanuló:
 - enyhe nagyothallás esetén a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 30–45 dB közötti;
 - közepes nagyothallás esetén a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 46–65 dB közötti;
 - súlyos nagyothallásnál a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 66–90 dB közötti.
- A hallásukat műtéti úton helyreállított (pl. cochleáris implantált) hallássérült tanulónál – az egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép beszédhallás mérhető.
- A hallássérültek „diszfázia típusú” társuló tanulási zavara a halmozott fogyatékoság egy speciális változata. Összetett tüneti képe súlyosabb fokú nyelvi és beszédfejlődési akadályozottságban, diszpraxiás és szenzomotoros integrációs zavarra utaló pszichomotoros jellemzőkben nyilvánul meg. A specifikus nyelvi zavar, valamint a kísérő pszichomotoros tünetek változatos formában, sajátos összetételben jelennek meg a hallási fogyatékoság enyhébb vagy súlyosabb mértéke mellett.

¹ A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei
https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok letöltés ideje: 2021. június 8. 06:08.

Látássérülés a látószerv (a szem, a látóideg és/vagy a látásért felelős agykérgi/kéreg alatti területek) sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodóképességét, kihat személyiségének alakulására. Gyógypedagógiai szempontból azok a tanulók látássérültek, akiknek látásteljesítménye az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) vízus: 0 – 0,3 közötti. Látássérült az a tanuló is, akinek centrális látótere legfeljebb 20°.

Ezen belül:

- vakok azok a tanulók, akiknek látóképessége teljesen hiányzik (vízus: 0);
- aliglátók azok a tanulók, akik minimális látással rendelkeznek (vízus: fényérzés – 0,1);
- gyengénlátók azok a tanulók, akiknek az életvitelét nagymértékben korlátozza a csökkent látásteljesítmény (vízus: 0,1 – 0,3).

Egyéb pszichés fejlődési zavar: a Köznevelési törvény által használt gyűjtőfogalom, a sajátos nevelési igényre (SNI) való jogosultság egyik kategóriája. Ebbe a kategóriába tartoznak a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

A kategória többféle diagnózist tartalmaz, részben idegrendszeri fejlődési zavarokat, részben a magatartás-szabályozás más zavarait.

- A (specifikus) **tanulási zavar** egy olyan multifaktoriális meghatározottságú ún. idegrendszeri fejlődési zavar (pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, vagy ezek halmozódása), mely az átlagos vagy akár átlag feletti értelmi képességek és a szükségletekhez illeszkedő, megfelelő oktatási feltételek ellenére okoz komoly nehézségeket a tanulásban, a sikeres iskolai előmenetelben.
 - o Az **olvasási zavar (diszlexia)** neurobiológiai eredetű specifikus tanulási zavar, az olvasás, írás elsajátításának nehézségét jelenti, gyenge szófelismerés, pontatlan és lassú olvasás jellemzi, mely legtöbbször helyesírási zavarokkal együtt jelentkezik.
 - o A **helyesírási zavar (diszortográfia)** önmagában előfordul ugyan, de ritkán.
 - o Az **írás-kivitelezés (írás-kép) zavara (diszgráfia)** gyakran olvasási zavar nélkül jelenik meg. Másodlagos következményként szövegértési nehézségek jelentkezhetnek, valamint a kevesebb olvasási tapasztalat hátráltathatja a szókincs és a háttértudás fejlődését.
 - o A **számolási zavar (diszkalkulia)** esetén az intellektuális teljesítményhez, életkorhoz (osztályfokhoz) viszonyítva jelentős elmaradás mutatkozik a számköri ismeretek, számérzék, szám- és műveleti fogalmak kialakulásában, az alapvető műveletek végzésében és a bázisfunkciók (téri-vizuális rendszer, központi végrehajtó rendszer, munkamemória, beszéd és nyelv, gondolkodási funkciók) működésében. Következésképpen nehezebb lehet a magasabb szintű matematikai fogalmak elsajátítása, a matematikai ismeretszerzés és -alkalmazás folyamata, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldása.

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

- A hétköznapi nyelvhasználatban is egyre gyakrabban felbukkanó **ADHD** kifejezés egy angol mozaikszó (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, magyarul **figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar**), mely
 - o figyelemhiánnyal és/vagy
 - o túlmozgással (hiperaktivitás) és impulzivitással jellemezhető.A két altípus önállóan vagy kombinált formában is előfordulhat.
- A **magatartásszabályozási zavar** is az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriában nevesülő SNI állapot. Összefoglaló név, mely alatt
 - o impulzuskontroll-zavart (személyre és/vagy tárgyra, tulajdonra irányuló agresszív, destruktív szóbeli és viselkedéses kitörések) és
 - o diszruptív (irritált, vitatkozó, bomlasztó),
 - o diszszociális (normasértő, agresszív, megbotránkoztató) viselkedészavarokat értünk.

Mozgáskorlátozottság esetén a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása a szervezet funkcionális képességeit, az egyén aktivitását maradandóan akadályozza; az egyén részére hátrányos helyzetet, korlátozott életvitelt okozhat.

- Végtagredukciós fejlődési rendellenességek vagy szerzett végtaghiányok
- Petyhüdt bénulást okozó kórformák
- Korai agykárosodás következtében kialakult mozgás-rendellenességek
- Ortopédiai és egyéb kórformák

Az **autizmus spektrumzavarok** az idegrendszer igen korai, nagy valószínűséggel veleszületett ártalmának, illetve a genetikai, egyéb biológiai és környezeti tényezők együttes hatásának következményei. Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönös igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Beszédfigyatékosok csoportjába tartozik minden olyan tanuló, aki a beszéd és/vagy nyelv receptív folyamatainak (beszédfeldolgozás, beszédértés, nyelvi megértés) vagy expresszív folyamatainak (beszéd és nyelvi kifejezés, produkció) szerveződésében súlyos fejlődési eredetű vagy szerzett zavart mutat. Ez a zavar különböző klinikai képekben jelenik meg, és életkor szerint is eltérő jelleget mutathat. A verbális kommunikáció súlyos zavara, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus alakulása, jelentős eltérése miatt az ilyen tanuló a társadalmi beilleszkedés szempontjából akadályozott.

Beszédzavarok

- Hangképzési zavarok
- Rezonanciazavarok (hipernazalitás, hiponazalitás)

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

- Beszédfolyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)
- Artikulációs zavarok (beszédhanghibák)
- Beszédmozgászavarok (verbális diszpraxia)

Integráció: az oktatási integráció az a nevelési-oktatási forma, melyben az intézmények befogadják a sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat, az intézmény szervezeti és szakmai átalakuláson megy keresztül, de nem változik meg annyira, hogy minden tanuló számára alkalmas iskolaként működjön. Cél a sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésének minél hatékonyabb megvalósítása.

„Az integrált nevelés azt jelenti, hogy az iskola fogadja - pontosabban beengedi - a speciális szükségletű gyermeket; de működésén nem változtat, illetve a pedagógus igazi felelősséget nem vállal érte. Fogadás esetén az intézmény tulajdonképpen a gyermektől várja el a beilleszkedést.” (FÖLDES P, 2003)²

Inklúzió: az oktatási inklúzió során a nevelési-oktatási intézmények teljes szervezeti és szakmai átalakulás során alkalmassá válnak arra, hogy minden tanuló számára megfelelő nevelési-oktatási formát tudjanak biztosítani. Cél minden tanuló számára hatékony nevelés-oktatás biztosítása függetlenül attól, hogy sajátos nevelési igényű, vagy sem, tehetséges, vagy sem, hátrányos helyzetű, vagy sem, stb. A tanulóközösségről úgy gondolkozik, mint sokféle képességgel, képességgel, kompetenciával rendelkező egyedek sokszínű közössége. Az értékeket, lehetőségeket, és a problémák megoldásának sokféle útját keresik a szervezetben együttműködő személyek.

„Az inkluzív oktatás nem arról szól, hogy néhány sajátos nevelési igényű tanulót hogyan lehet integrálni a többségi oktatásba, hanem sokkal inkább szemléletmód, és arra keresi a választ, hogy hogyan lehet átalakítani az oktatási rendszereket és más tanulási környezeteket, hogy azok meg tudjanak felelni a tanulók sokféleségének.

A minőségi oktatás olyan oktatás, amely inkluzív, mivel célja minden tanuló teljes részvétele.” (UNESCO, 2005.)³

Az integratív és inkluzív pedagógia közötti főbb különbségeket az alábbi ábrával⁴ szeretném szemléltetni:

² FÖLDES Petra (2003): Speciális szükséglet vagy fogyatékoság? A befogadó pedagógia helye a magyar közoktatásban. Beszélgetés Dr. Csányi Yvonne-nal. Új Pedagógiai Szemle, 1. 67-73.

³ Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All UNESCO, 2005.

⁴ Forrás: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/sni/unesco_oktatsi_inklzi.html letöltés ideje: 2021. június 8. 05:39

Összehasonlítási dimenziók	Integratív pedagógia	Inkluzív pedagógia
A különbségek felfogása	Elsősorban egy társadalmi normához képest szociokulturális különbségekre összpontosít.	Minden egyén tanulási útját egyéninek és speciálisnak fogja fel.
A különbségek kezelése	A különbségeket elismeri, és együttneveléssel csökkenteni kívánja egy egységes tanulási úthoz viszonyítva.	A különbségeket viszonylagosnak tartja és a pedagógiai eszköztárával kísérli meg mérsékelni egy egyéni tanulási úthoz viszonyítva.
Cél	A társadalmi méltányosság növelése, esélyadás.	Az egyén tanulási útjának támogatása a lehetőségek szerint
Eszköz	Minden közpolitikai, tanulás-szervezési és pedagógiai eszköz, amely a tanulók főáramához közelíti a normától erősen különbözőket.	Minden tanulásszervezési és pedagógiai eszköz, amely támogatja egy sikeres egyéni tanulási út kialakítását.

Célunk tehát egy olyan inkluzív intézményi szervezet és intézmények kialakítása, melyekben minden tanuló számára a megfelelő nevelés-oktatást tudjuk biztosítani, minden tanuló megkapja az egyéni fejlődés, az egyéni útvonalak bejárásának lehetőségét.

A mindenki számára megfelelő iskolában megvalósul az egyéni problémák feltárása, melyekre egyéni megoldási lehetőségeket kínálnak, a tanulók egyéni szükségleteihez igazodva, a legsikeresebb egyéni fejlődési út bejárását tűzve ki célul.

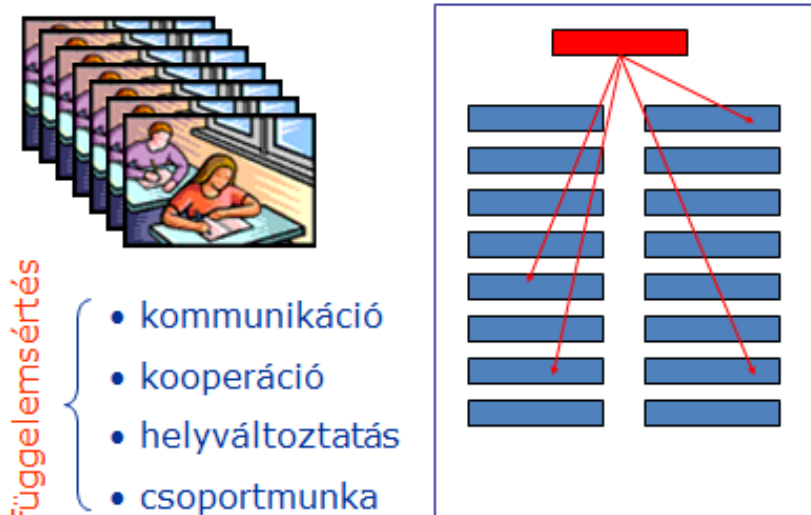
A pedagógusok felkészültek erre a feladatra, együttműködve támogatják egymást és a tanulókat. Minden rászoruló tanuló számára elérhetőek a külön támogatás különböző formái. Az intézményt a kisebb és nagyobb közösségekben, valamint intézményen kívül is partneri kapcsolatok hálózata jellemzi.

Ahonnán indultunk: frontális osztálymunka

Ma már egyre kevesebbszer, egyre kevesebb órán alkalmazzuk a frontális osztálymunkát, mert tudjuk, hogy ez csak nagyon kevés tanuló számára alkalmas munkaforma, és nagyon kevés olyan pedagógiai cél van, melyhez ez a munkaforma illeszthető. Frontális osztálymunkában optimálisan nem valósítható meg a tudásteremtés, és a szociális képességek fejlesztése sem. Az alábbi PPT kockán⁵ a frontális osztálymunka főbb jellemzőit látjuk. Ebben a munkaformában a tanulók egymás mögött, két, vagy több sorban, a pedagógus felé fordulva ülnek. Az oktatási folyamat főszereplője a pedagógus, aki tudását megosztva, egy központi helyen, általában a tábla előtt áll az osztállyal szemben és tanítja őket.

⁵ <https://slidetodoc.com/kzoktatsi-szkszgletek-kimeneti-kompetencik-a-kzoktats-ignyei-a/> letöltési idő: 2021. június 8. 05:51.

Miről mesél egy tanterem?

A frontális osztálymunka jellemzői:

- Azonosak a célok és a tananyag.
- Mindenki ugyanazt tanulja.
- Mindenki egyszerre tanulja ugyanazt.
- Kevesebb felkészülési időt igényel a pedagógustól, mint a többi munkaformák alkalmazásával tartott óráké.
- A pedagógus a tanítási folyamat irányítója.

Amire ebben a munkaformában lehetősége nyílik a tanulóknak: tételek, definíciók, bizonyítások, nevek, évszámok, adatok, események, grammatika, meghatározások, elemzések, helyesírás, életrajz, történelmi háttér, cselekmény, memoriter megtanulására.

A frontális osztálymunka hátrányai:

Azonosak a célok és a tananyag, nem jelenik meg a differenciált nevelés-oktatás.

Mindenki ugyanazt tanulja, nem jelennek meg a tanulói egyéni különbségek.

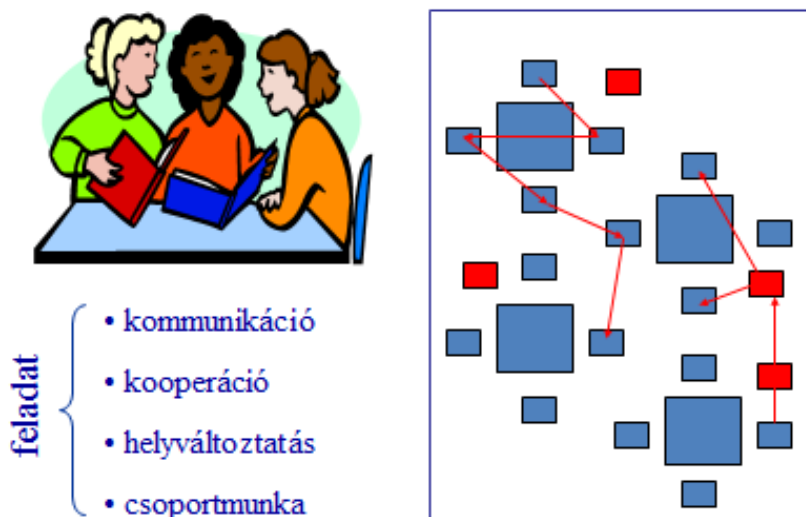
Mindenki egyszerre tanulja ugyanazt, nem lehet a különböző tempójú tanulók egyéni különbségeit figyelembe venni.

Nem jut idő gondolkodási műveletek fejlesztésére, problémamegoldási stratégiák kialakítására, szövegértési és kommunikációs kompetenciák erősítésére, modellek alkalmazására és

adaptálására. Nincs lehetőség arra, hogy a megszerzett ismeretet a tanulók alkalmazni tudják, és bejárassák a tudás „teremtés” több lépésből álló útját.

Nincs lehetőség az ismeretátadás mellett a szociális, érzelmi, akarati készségek fejlesztésére, kommunikációra, kooperációra, helyváltoztatásra, csoportmunkára.

Miről mesél egy másik tanterem?⁶

- feladat
- kommunikáció
 - kooperáció
 - helyváltoztatás
 - csoportmunka

A képen a tanulók csoportmunkában dolgoznak. Nincs központi szereplője a képnek, lehetnek váltott, de azonos időben is más-más főszereplők, aki lehetnek diákok és lehet a pedagógus is, attól függően, hogy mit kíván a pedagógiai folyamat.

A pedagógus a folyamatokat előkészíti, megszervezi, differenciálja, egyéniesíti. Ez nagy tudást és sok felkészülést igényel.

Ebben a tanulásszervezésben lehetősége van a diákoknak kommunikációra, kooperációra, helyváltoztatásra és csoportmunkára, melyben megoszthatják egymással tudásukat. A modell feltételezi, hogy nem csak a pedagógus, de a diák is képes információmegosztásra és átadásra, megfelelően szervezett keretek között.

⁶ <https://slidetodoc.com/kzoktatsi-szkszgletek-kimeneti-kompetencik-a-kzoktats-ignyei-a/> letöltési idő: 2021. június 8. 05. 51.

A hatékony együttnevelés lehetséges eszközei

A hatékony együttnevelés során a kompetencia alapú oktatást alkalmazzuk, ami nem az ismeretátadásra, hanem a tudás megszerzésére, újraalkotására koncentrál, figyelembe véve a tanulói különbözőségeket: érdeklődés, képességek, szociális érettség, életkor, stb.

Hagyományostól eltérő oktatásszervezést valósítunk meg (tantárgyi integráció, tantárgytömbösítés), melyben lehetősége van minden diáknak aktívnak lenni és megtalálni azokat a feladatokat, tevékenységeket, melyek számára örömet és sikerességet biztosítanak.

Együttműködésen, tevékenységeken alapuló módszereket és munkaformákat (projekt, témahét, kooperatív technikák alkalmazása, stb.) alkalmazunk. Ezek egyrészt segítik az ismeretátadást, másrészt támogatják azokat a folyamatokat is, melyekben a tanulók ezeket az ismereteket önállóan, vagy kevés támogatással szerezhetik meg, megérthetik, kipróbálhatják, majd újraalkothatják.

A kéttanáros modell rövid története

A kéttanáros modell a magyar köznevelésben a 2000-es évek elején kezdett megjelenni. A gyógypedagógusok fokozott jelenléte a befogadó intézményekben már hamarabb jelentkezett, hiszen a tanulói sokféleségre reagálni kellett. Jellemzően a gyógypedagógusok egyéni és kiscsoportos formában, külön fejlesztő szobákban fejlesztették a rászoruló tanulókat. Ezek a fejlesztések hatékony gyógypedagógiai fejlesztésekként jelentek meg, de a befogadó pedagógusok mindennapi nevelő-oktató munkáját csak kevésbé tudták segíteni. Igényként jelent meg, hogy a gyógypedagógus támogassa a befogadó pedagógusokat, mutassa meg, mit, hogyan kell tanítani a sajátos nevelési igényű tanulóknak, segítsen abban, hogy az osztálytermi munka hatékonyabbá tudjon válni. Kézenfekvő volt, hogy ezt leginkább az osztályteremben tudja megmutatni.

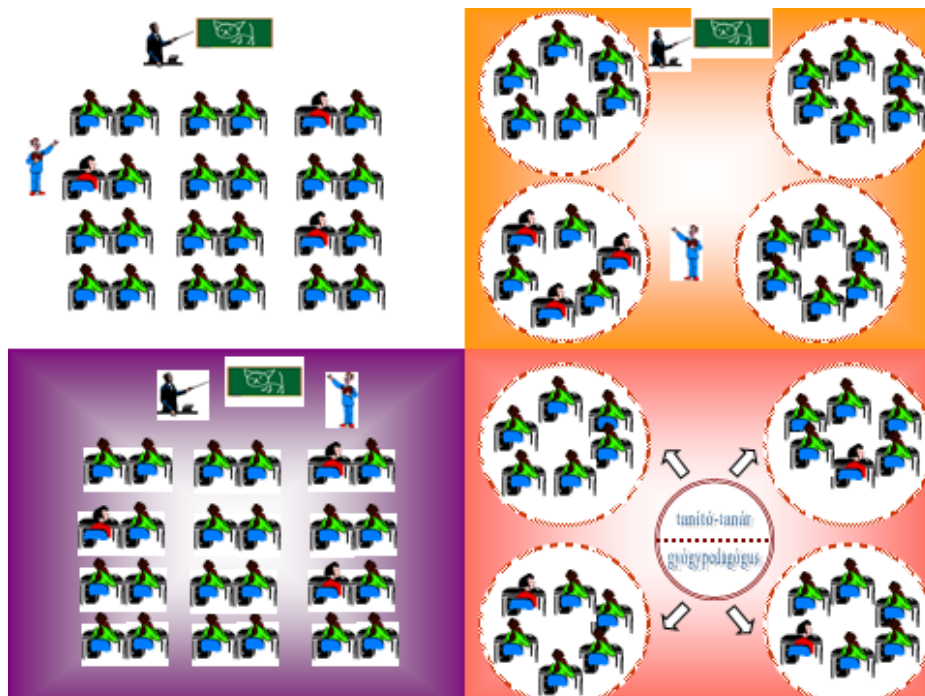
Ahogy ezt a következő ábrán⁷ láthatjuk, kezdetben a gyógypedagógus és a pedagógus frontális osztálymunka keretében próbált együttműködni. A befogadó pedagógus tanította az osztályt, míg a gyógypedagógus tanította a sajátos nevelési igényű tanulót, differenciált feladatokkal, és segítségadással. Kevésbé volt hatékony ez a forma, hiszen nem terjedt ki a szociális folyamatok átalakítására, és nem tudott lehetőséget biztosítani a befogadó pedagógus számára a specifikus módszerek szélesebb körű, más tanórákon történő alkalmazására.

Második lépésként a két pedagógus egymás mellett, a feladatokat felosztva tanított, de így kevesebb lehetőség adódott a tananyag bemutatására, és elsajátítására, valamint az egyéni és kiscsoportos speciális segítségnyújtásra. Ugyanakkor ebben a formában a pedagógusok egymástól nagyon sokat tudtak tanulni.

⁷ Forrás: Prizma EGYMI PPT

Harmadik lépésben a pedagógusok áttértek a csoportmunka alkalmazására, homogén tanulói csoportokat alkotva a befogadó pedagógus foglalkozott az osztály többségével, míg a sajátos nevelési igényű, és egyéb tanulási nehézségekkel küzdő tanulókkal a gyógypedagógus foglalkozott. Hátránya az volt, hogy a gyógypedagógiai tudás átadása a befogadó pedagógusnak így nem történt meg, mivel a gyógypedagógus elszigetelten tanította a rászoruló csoportot az osztályban. Felvetődött annak a kérdése is, hogy így osztályon belüli szegregáció alakulhat ki, ami kedvezőtlenül befolyásolhatja a szociális viszonyokat az osztályban.

Negyedik lépésben heterogén csoportok alkotásával megvalósulhatott minden elérendő cél. A tanulók együtt tanultak, akár egymást támogatva, segítve, a két pedagógus pedig csoportról, csoportra haladva támogatta a tanulók munkáját függetlenül attól, hogy a csoportoknak milyen volt az összetétele. így mindkét pedagógusnak szükséges volt minden tanórai folyamatot átlátnia. Megvalósultak azok a célok is, melyek támogatták a tanulók egyéni fejlesztését, és a szociális képességek fejlesztésére is fókuszálni tudtak. A két pedagógus rengeteg plusz tudás birtokába jutott, ami támogatta a befogadó pedagógust abban, hogy amikor a gyógypedagógus nincs jelen az osztályban, tudja folytatni a differenciált tanórávezetést, a gyógypedagógust pedig abban, hogy az egyéni és kiscsoportos fejlesztéseken tudjon a tantárgyi tartalmakhoz illeszkedő fejlesztést végezni.

A kéttanáros modell megjelenése A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei című dokumentumban

Gyakori kérdés, hogy lehet-e egyáltalán kéttanáros modellt alkalmazni a köznevelési intézményekben?

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei (továbbiakban: Irányelvek) az alábbiak szerint javasolja a kéttanáros modell alkalmazását:

„Integrációban a kéttanáros modell érvényesíthető, ahol az egyik pedagógus gyógypedagógiai végzettségű, és/vagy a támogatási szükséglet mértékétől függően asszisztens jelenléte (utazó gyógypedagógus, utazó konduktor rendszeres konzultációjával) szükséges.”⁸

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során a tanuló fejlődését támogató feltételek között említi az Irányelv: „együttnevelés során a kéttanáros modell alkalmazása és/vagy a pedagógus-gyógypedagógus szoros együttműködése, rendszeres konzultációja” szükséges.

Szintén ebben a részben:

„A kéttanáros modell során egy többségi pedagógus és egy gyógypedagógus dolgozik együtt azért, hogy közösen irányítsanak egy heterogén összetételű osztályt. Ahhoz, hogy ez sikeresen megvalósuljon, közösen kell tervezniük, közösen kell tanítaniuk, és ezt követően közösen is kell értékelniük.

A megfelelő együttműködéshez a következő feltételek szükségesek:

- egyértelmű és nyílt kommunikáció;
- az osztályterem és az eszközök közös használata;
- a tantermi folyamatok közös tervezése;
- a tanórák közös megtartása;
- az osztály vezetését, szervezését segítő szabályok;
- közös értékelési normák.”⁹

⁸ A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok letöltés ideje: 2021. június 09. 12:13. 59. oldal

⁹ A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok letöltés ideje: 2021. június 09. 12:13. 189. oldal

A kéttanáros modell bemutatása

A befogadó intézményekben kétféle módon lehet jelen a gyógypedagógus. Lehet az intézmény kinevezett, megbízott munkatársa és érkezhetsz az EGYMI-k utazó gyógypedagógusi hálózatából is. Szakmai munkájukat tekintve nincs különbség attól függően, hogy mely szervezet megbízott munkatársai. Céljuk a sajátos nevelési igényű tanulók egyéni fejlesztésének, fejlődésének legoptimálisabb lehetőségeinek kialakítása, és megvalósítása. Ennek érdekében végzik tevékenységeiket, a befogadó pedagógusokkal szoros együttműködésben.

Kéttanáros modellben a tanítási órák egy részében két pedagógus áll az osztályban tanuló gyermekek rendelkezésére. A gyógypedagógus ezeket az órákat a rehabilitációs-rehabilitációs órakeretéből használja fel. Célszerű úgy kialakítani és megszervezni ezeket az órákat, hogy a gyógypedagógusnak legyen lehetősége kéttanáros modellben is és egyéni fejlesztéssel is támogatni a sajátos nevelési igényű tanulókat.

Vannak olyan fejlesztési feladatok, melyek kéttanáros modellben nem elvégezhetőek, pl. egy beszéd-fogyatékos tanuló artikulációs terápiájával kapcsolatosan, de minden sajátos nevelési igényű tanuló esetében vannak olyan feladatok is, melyek hatékonyabban elvégezhetőek az osztálykeretben, pl. a szociális kompetenciák fejlesztésével kapcsolatban.

Annak eldöntése, hogy a rehabilitációs-rehabilitációs órakeretből hogyan oszlanak meg az órák a kéttanáros modellben történő egyéni fejlesztés és az egyéni, külön fejlesztések között, a gyógypedagógus kompetenciájába tartozik.

Kéttanáros modellben a két szakember kooperatív, vagy együttműködésen alapuló technikákat alkalmazva együtt tanít. Kéttanáros modellben nem hatékony a frontális osztálymunka alkalmazása, mert a gyógypedagógus jelenléte ebben a munkaformában kifejezetten zavaró is lehet. A frontális osztálymunka csendjében, a sajátos nevelési igényű tanuló mellett ülő és neki magyarázó gyógypedagógus nagyban zavarhatja az osztálytermi folyamatokat. A kéttanáros órákon (is) célszerű a tanulókat csoportokban, vagy párokban foglalkoztatni, ezeknek a tanóráknak ugyanis nem csak a tananyag elsajátítása a célja, hanem az elfogadás kialakítása, fenntartása, a szociális és kommunikációs készségek fejlesztése is. A pár és csoportos munkaformában a gyógypedagógus jelenléte támogató jelenlét és nem zavaró körülmény. Az osztályban egyszerre több, a kívánt cél elérését figyelembe véve heterogén vagy homogén összetételű tanulócsoporthat alakítunk ki. A gyengébb, több figyelmet kívánó csoporttal, gyerekekkel a gyógypedagógus foglalkozik, akár homogén csoportban vannak, akár heterogén csoportban, egy-egy csoport tagjaként. A velük való foglalkozásra a befogadó pedagógus mintát lát, amit azokon a tanórákon is tud alkalmazni, amikor a gyógypedagógus nincs jelen az osztályban.

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

Kéttanáros modellben a gyógypedagógus tevékenységének közvetlen célcsoportja a tanuló, de nagy előnye, hogy a közös tervező és megvalósító munka során a pedagógus számos, gyógypedagógiai ismeretet megtanulhat, készséget elsajátíthat, és könnyebben kialakulhat az együttnevelés optimális megvalósításához szükséges elfogadó attitűdje.

A kéttanáros modellben a pedagógusok a fejlesztési lehetőségekre és a tananyag elsajátítására is fókuszálnak. A fejlesztési lehetőségek a tananyag elsajátításán keresztül realizálódnak, kettős céllal: egyrészt képességfejlesztés valósul meg, másrészt megtanulhatja, rögzítheti a tananyagot a tanuló. Mivel ez a kettős cél érvényesül, a többi tanulónak sem lesz hátránya a sajátos nevelési igényű tanulóval történő foglalkozásból, sőt a megfelelő technikákat, feladatokat alkalmazva minden tanulónak előnye származhat ezeknek a gyakorlatoknak az elvégzéséből (gondoljunk csak a tanulásmódszertani eljárások alkalmazására).

„A gyógypedagógus célja az, hogy a sajátos nevelési igényű tanulóval kapcsolatos minden tanórai feladat elvégzésére alkalmassá tegye a többségi pedagógust, aki ezeknek az új gyógypedagógiai kompetenciáknak a felhasználásával alkalmassá válik az inkluzív nevelés megvalósítására, és ezáltal motiválttá válhat a sérüléssel, illetve a sajátos nevelési igényű tanuló egyéni sajátosságait figyelembe vevő fejlesztésével kapcsolatos új ismeretek megszerzésére.” (Jenei, 2008)¹⁰

Kéttanáros modellben az együttműködés konkrét, mert a pedagógussal, a munkaközösség-vezetőkkel és a munkaközösségekkel közösen, teamben zajlik. A konzultációk, megbeszélések az érintett tanuló fejlesztésére koncentrálnak. A team az együttnevelés során különböző szakemberekből áll, amelynek tagjai rendszeresen és folyamatosan szakmai kapcsolatban állnak egymással a befogadó intézményben. A szakértői csoport létszáma változó lehet, de mindig tagja az a pedagógus, aki a gyermek egyéni fejlesztését koordinálja az intézményben, és a gyógypedagógus, aki rehabilitációs–habilitációs szemléletével, tanácsaival segíti a team működését. A team tagjai különböző kompetenciákkal rendelkező szakemberek. A hatékony közös munka érdekében ezek tiszteletben tartása elengedhetetlen. A team-munka alkalmazása az intézményi stratégia alakulására, a pedagógusok közötti tudás terjesztésére gyakorolt hatása a gyógypedagógus és a befogadó pedagógus közvetlen kapcsolattartása és a konzultáción kidolgozott termékek miatt igen erős. Termékei: kidolgozott feladatlapok, egyéni fejlesztési tervek, egyéni tanulási tervek, értékelési rendszer, tanulói portfólió stb.

¹⁰ Jenei Andrea: A szakértői team-munka optimalizálása az egyéni fejlesztésben. In: Fókuszban az egyén. Hogyan készítsünk egyéni fejlesztési tervet? Szerkesztette: Vargáné Mező Lilla. Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány. Budapest, 2008

Pedagógusok feladatai

Az utazó gyógypedagógus feladatai

A kéttanáros modellben az utazó gyógypedagógusok tevékenységeit röviden ezekkel a cselekvéseket kifejező igékkel, szó szerkezetekkel írhatjuk le: értelmez, közreműködik, együttműködik, segítséget nyújt, előkészít, érzékenyít, fejleszt, figyelemmel kísér, koordinál, fejlesztési tervet készít, konzultál, konfliktust kezel, tanácsot ad, javaslatot tesz, felkészül, részt vesz...

Teszi mindezt addig, amíg a sajátos nevelési igényű tanuló szakértői véleménye érvényes. Sajnos nem tudja állandóan biztosítani ezeket a támogatásokat, de rendszeres időközönként, jó esetben heti rendszerességgel, több órában is biztosítja. Támogatást tud adni a képesség, készség, kompetencia fejlesztésében és a mindennapi tanulásszervezés megkönnyítésében: egyéni fejlesztési tervekkel, tanmenet egyéniesítésével, eszközök, segédeszközök biztosításával – konzultációs lehetőségekkel, egyéni fejlesztéssel.

- segíti a **pedagógiai diagnózis** értelmezését;
- javaslatot tesz a fogyatékoság, a tanuló egyéni igényeihez **szükséges környezet** kialakítására;
- segítséget nyújt a **tanuláshoz**;
- javaslatot tesz gyógypedagógiai **specifikus módszerek**, módszerkombinációk alkalmazására;
- figyelemmel kíséri a tanulók **haladását**;
- **együttműködik** a többségi pedagógusokkal;
- **terápiás fejlesztő tevékenységet** végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon;
- segíti a befogadó pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a gyermek önmagához mért **fejlődésének** megítélésében;
- segíti a helyi feltételek és a gyermek **egyéni szükségleteinek** összehangolását.

Az együttnevelésben résztvevő pedagógusok feladatai

A befogadó pedagógus feladatai szorosan illeszkednek az utazó gyógypedagógus feladataihoz.

- a **tananyag-feldolgozásnál** figyelembe veszi az egyéni szükségleteket;
- **egyéni fejlesztési tervet** készít a gyógypedagógus - konduktív nevelés esetén konduktor – együttműködésével;
- **egyéni haladási ütemet** biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
- a **pedagógiai diagnózisban** szereplő javaslatokat beépíti, szükség esetén az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához **alternatívákat** keres;
- alkalmazkodik az **eltérő képességekhez**, az eltérő viselkedésekhez;

- **együttműködik** különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

Az alábbi táblázat azt szemlélteti, hogy a fenti feladatok hogyan illeszkednek egymáshoz, a két pedagógus melyik területen, hogyan, milyen feladatban tud együttműködni.

	Befogadó pedagógus	Együttnevelést segítő gyógypedagógus
Pedagógiai diagnózis	Javaslatokat beépíti, szükség esetén az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz.	Segíti az értelmezést.
Tananyag feldolgozása	Figyelembe veszi az egyéni szükségleteket.	Segítséget nyújt a tanuláshoz.
Egyéni haladási ütem	Biztosítja a tanulók számára. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz.	Javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására.
Egyéni fejlesztési terv	Elkészíti a gyógypedagógus - konduktív nevelés esetén konduktor – együttműködésével.	Terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon.
Differenciálás	Egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.	Javaslatot tesz a fogyatékoság, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására. Segíti a befogadó pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében. Segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.
Együttműködés	Együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait	Együttműködik a többségi pedagógusokkal.

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

	beépíti a pedagógiai folyamatokba.	
--	------------------------------------	--

A kéttanáros modell megvalósításához szükséges feladatok, tevékenységek

Megbeszélések

A team megszervezéséhez, a nyugodt munkaléggör kialakításához szükség van az intézmény vezetőjének támogatására. Fontos, hogy a pedagógusok el tudjanak menni a megbeszélésekre, ne kapjanak ezekre az időpontokra más iskolai feladatokat, ezért mindig érdemes konkrét időpontot kijelölni, akár az arra az időszakra vonatkozó intézményi munkarendben ezeket rögzíteni is.

Alapszabály, hogy a találkozók célja a sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó minden lehetséges kérdés megválaszolása, a következő találkozóig a tevékenységek megtervezése, megszervezése és a nyitott, válaszra váró kérdések felszínre hozása.

A team-tagoknak profitálniuk és ösztönzést kell meríteniük a közös munkából: ellenkező esetben ugyanis nem alakulnak ki a résztvevők azon készségei, melyek nélkül az együttnevelés elképzelhetetlen. Ha a team rendszeresen találkozó több személyből áll, célszerű vezető választani, aki ezeket a megbeszéléseket irányítja. (Két-három személy esetén erre nincs szükség.) A megbeszélések céljainak és hatásköreinek kialakítása, deklarálása, az aznapi napirend bemutatása, az időtartamok tiszteletben tartása, a kezdési és a befejezési időpont betartása és az emlékeztetők, jegyzőkönyvek írása mind-mind a team-munka megfelelő minőségű tevékenységét biztosítják.

Szakértői vélemény értelmezése

Kéttanáros modellben is, mint minden más együttnevelés során szerencsés, ha a gyógypedagógus és a pedagógus közösen értelmezik a szakértői véleményt.

Amire érdemes különösen tekintettel lenni az értelmezés során, a differenciálás megfelelő megszervezése érdekében:

A szakértői vélemény tartalmát a pedagógiai szakszolgálati intézmények működését szabályozó 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet határozza meg. A szakértői véleménynek több kötelező elemet is tartalmaznia kell, amit célszerű elolvasni minden, a tanulóval foglalkozó pedagógusnak. Amire célzottan érdemes figyelemmel lenni: a vizsgálati tények,

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

megállapítások, és javaslatok, valamint a BNO kód. Ezek tartalmazzák, hogy a SNI tanulóknak milyen nehézségeik vannak és azt is, hogy ezeket hogyan lehet kompenzálni, illetve fejleszteni. A javaslatok rész tartalmazza többek között

- a rehabilitációs célú foglalkoztatásokra javasolt heti óraszámot,
- a terápiás eljárások megnevezését, az azt ellátó pedagógus szakképzettségét;
- a tanulásszervezési, módszertani, pedagógiai eljárásokra, pedagógiai értékelésre, minősítésre (értékelés, minősítés alóli mentesítések, egyéb az Nkt.-ban meghatározott jogosultságok köréből a tanuló érdekét szolgáló lehetőségekre történő javaslatlétel, pedagógiai segítségnyújtás, egyéni pedagógiai tervezés) vonatkozó ajánlásokat;
- és részletes fejlesztési javaslatokat.

Pedagógiai diagnózis felállítása

A különböző kompetenciákkal rendelkező pedagógusok tanév elején méréseket végeznek a tanulókkal. A befogadó pedagógusok tantárgyi mérést, az utazó gyógypedagógusok a képességek mérését végzik. Ezeknek a méréseknek az eredményeit egyeztetik, megbeszélik a fejlesztendő területeket és azt is, hogy a különböző tantárgyi tartalmakat a mérési eredmények tükrében milyen mértékben, hogyan kell módosítani.

Egyéni fejlesztési tervek készítése

A hatékony fejlesztő munka elsődleges feltétele, hogy minden sajátos nevelési igényű gyermek számára egyéni fejlesztési tervet készít a gyógypedagógus és a befogadó pedagógus(ok) közösen, melynek megvalósítása mindkét (illetve az összes együtt tanító) pedagógus közös feladata és felelőssége. A sajátos nevelési igényű tanulók felső tagozaton megvalósuló egyéni fejlesztéséhez még tudatosabb pedagógusi team-munkára van szükség. Nagyon fontos, hogy felső tagozatban a szaktanárok a kéttanáros modellben ne utalják kizárólagosan a gyógypedagógus kompetenciájába a sajátos nevelési igényű tanulóval való foglalkozást. Tegyük magukévá azt a szemléletet, mely szerint a tanórai differenciálás és az egyéni haladási ütem biztosítása a tanulóval foglalkozó minden pedagógus feladata és kötelessége, ahogy ez a szakértői véleményben és a különböző jogszabályokban egyértelműen meghatározottan megjelenik.

Az egyéni fejlesztési tervet a szakértői bizottság szakértői véleménye, valamint saját diagnosztikus méréseik alapján készítik el a pedagógusok.

„Ha a terveket csak a gyógypedagógus készíti – ekkor a terv megvalósításának kisebb a hatékonysága –, a rehabilitációs–rehabilitációs tevékenység megvalósítása érdekében fontos,

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

hogy a fejlesztési tervet a befogadó pedagógus is ismerje meg, hiszen ez az alapja a tanórákon történő egyéni megsegítéseknek és a differenciálás megtervezésének. Hatékonyabb az egyéni fejlesztési tervben leírtak megvalósítása, ha a befogadó pedagógus és a gyógypedagógus közösen készíti el az adott időszakra vonatkozó egyéni fejlesztési tervet. A sajátos nevelési igényű tanulók speciális igényeinek kielégítése a fejlesztés középpontba állításával valósítható meg. Ez azonban nem azonos a pedagógiai korrekcióval. Azt jelenti, hogy egyéni tanulói igényekhez, az egyén fejlődési üteméhez igazodva differenciált foglalkoztatást és rugalmas alkalmazkodást alakít ki a pedagógus. A tanulók képességei és kompetenciái különböző fejlettségűek lehetnek. Ha egy készség, képesség, kompetencia fejlődését szeretnénk elérni, akkor olyan tevékenységeket kell végeztetni a tanulóval, melyek erre a képességre célzottan fejlesztő hatásúak lehetnek. A gyógypedagógus kezdetben nagyon sokat segíthet a tevékenység módjainak, eszközeinek kiválasztásában. Közös munkával biztosítani tudják a sajátos nevelési igényű gyermekek számára az egyéni tanulási stratégiákat.

A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók egyéni megsegítése az egyéni fejlesztési terv, illetve az egyéni tanulási terv alapján tanórán kívül és tanórai keretben, differenciálással és különböző nevelési, módszertani eljárások alkalmazásával is megvalósulhat. Ebben az esetben az egyéni megsegítés a tanóra szerves részeként, feltűnés nélkül, természetes módon valósul meg. A differenciált tanulásszervezés miatt a követelmények és az értékelés is szükségszerűen differenciáltan történik.

A fejlesztő munkát a már meglévő készségekre, képességekre építve, a gyermek önbizalmának folyamatos pozitív megerősítése mellett lehet eredményesen végezni. A tanórán kívüli rehabilitációs–rehabilitációs tevékenység végzése a gyógypedagógus kompetenciája.”¹¹ (Jenei, 2008)

Adminisztráció

Kéttanáros modellben nincsenek külön, speciális adminisztrációs feladatai a pedagógusoknak. A befogadó pedagógus vezeti a KRÉTA naplót és a helyben szokásos adminisztrációs feladatait látja el, a gyógypedagógus szintén a KRÉTA naplóban rögzíti az óráit és vezeti a sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztéséről szóló betétíveket, amit tanév végén, vagy meghatározott időközönként átad a befogadó intézménynek.

Ajánlott plusz adminisztráció: tanév végén ajánlott a sajátos nevelési igényű tanulóval közösen szöveges értékelést készíteni, amiben leírhatják az együttműködő pedagógusok a fejlesztés folyamatát és eredményeit.

¹¹ Jenei Andrea: A szakértői team-munka optimalizálása az egyéni fejlesztésben. In: Fókuszban az egyén. Hogyan készítsünk egyéni fejlesztési tervet? Szerkesztette: Vargáné Mező Lilla. Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány. Budapest, 2008

A differenciálás ajánlott folyamata

Mielőtt átgondoljuk a tananyagot és elkezdjük a differenciált tananyag, vagy tanulászervezést, mindenképpen ismerjük meg az osztályba járó sajátos nevelési igényű tanulókat.

- Szakértői vélemény értelmezése – l: fentebb
- Pedagógiai diagnózis értelmezése – l: fentebb

A tanórán, a tanuló(k)ról szerzett ismereteit mindenképpen vegyük figyelembe a következő tanóra tervezésénél.

Kérhetünk tanácsot az idősebb tanulóktól is, hiszen nekik már sok előző tapasztalatuk van saját tanulási stílusukról, módszereikről. Ez segíthet abban is, hogy megismerjük őket, és lehetőséget ad egy kölcsönös bizalmon alapuló egyéni fejlesztés megvalósításához.

Hangsúlyozzuk és éreztessük minden tanulóval, hogy természetesnek tartjuk a tanulók közötti különbözőségeket és elfogadjuk azt. Éppen ezért ne csak a sajátos nevelési igényű tanuló miatt differenciáljunk, hanem a tanulói sokféleség megjelenése miatt, ami minden diákunk esetében más és más. Figyeljünk erősségeikre, pozitív tulajdonságaikra és ezeket erősítve fejlesszük őket.

Alkalmazzuk az adaptációs algoritmust!

- Válasszuk ki a témát, tananyagot, amivel foglalkozni szeretnénk.
- Tekintsük át a téma, tananyag tantárgyi kapcsolatait.
- Vonjuk be a tervezésbe azokat a kollégákat, akiknek kapcsolódó témája, tananyaga van, vagy akik a tanuló rész képesség, vagy kompetenciafejlesztésbe be tud kapcsolódni. Keressünk partnereket a nevelőtestületben.
- Vegyük figyelembe a tervezés során tanulóink (nem csak sajátos nevelési igényűek) készségeit, képességeit, terhelhetőségét, figyelmét, tanulási stílusát, motivációját stb.
- Határozzuk meg azokat a tevékenységeket, amelyeken keresztül a célok megvalósíthatók.
- Ezután válasszuk ki az alkalmazható stratégiákat, módszereket, eljárásokat, technikákat, eszközöket, segédeszközöket, értékelési eljárásokat, stb.
- Készítsük el a heti terveket, óratervet, vázlatokat.

Tanórák

A kéttanáros modellben a két pedagógus együtt tanít. Ezt az oktatási formát team-teaching technikának hívják. Mindkét pedagógus egyenrangú félként jelenik meg a tanórán, egymás között arányosan elosztott feladatokat látnak el.

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

Tanórai team-munkájuk gondos tervezést és odafigyelést igényel. A gyógypedagógus tanórai tevékenységének célja, hogy sérülésspecifikus eljárásokat vázoljon fel, bemutassa a különböző eszközök használatát, a differenciálás lehetőségeit stb.

A gyógypedagógus feladata tehát nem a tanító vagy tanár mentesítése a tanórákon, hanem fejlesztési lehetőségek bemutatása, mely eljárásokat a befogadó pedagógus a következő tanórákon már önállóan is tud alkalmazni.

Tevékenysége során hasznos információkat szerezhet a sajátos nevelési igényű gyermekekről, tanulókról és a befogadó osztályról is. Ezeket az ismereteket a következő konzultációkon hasznosítani tudják.

Óravázlat készítése

Kéttanáros modellben szükséges egy olyan áttekinthető, egyszerű óravázlat készítése, amely mindkét pedagógus számára egyértelműen rögzíti az órai feladatokat. Ennek nincs meghatározott formája, a két pedagógus maga is kialakíthatja ezt.

A vázlat tartalmazza a tanórai differenciált célokat, feladatokat, tevékenységeket, munkaformákat, módszereket, eszközöket és az időt, amit egy-egy feladat, tevékenység elvégzésére szánunk. Jó, ha tartalmazza azt is, hogy melyik órarészletet melyik pedagógus fogja megtartani, illetve láthatóvá teszi a két pedagógus változó feladatait a tanórán.

Kapcsolattartás a szülőkkel

A szülőkkel való kapcsolattartás leginkább az osztályfőnök feladata. Az utazó gyógypedagógus abban az esetben vegyen részt szülőkkel történő megbeszéléseken, ha speciális, a sajátos nevelési igénnyel kapcsolatban felmerülő probléma megbeszélésére kerül sor, illetve ha erre igényt tart valamelyik partner (akár szülő, akár pedagógus). Előfordulhat, hogy szükség van arra, hogy a gyógypedagógus beszéljen a szülőkkel, mint pl. anamnézis felvétele, szakértői vélemény értelmezése, de nagyon fontos, hogy akár a gyógypedagógus, akár a befogadó pedagógus tartja a kapcsolatot, a beszélgetésen elhangzott, nyilvánossá tehető részleteket osszák meg a többi pedagógussal. Az ezeken a megbeszéléseken való részvételt együtt tervezik a résztvevők, tapasztalataikat átadják egymásnak a következő szakmai team-megbeszélésen.

Egyéni fejlesztés lehetőségei kéttanáros modellben

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

Az egyéni fejlesztésnek számos lehetősége biztosított tanórákon és tanórán kívül is. Éppen ezért az egyéni fejlesztési tervben sok terület fejlesztése sokféleképpen jelenhet meg. Jellemzően az egyéni fejlesztési tervekben a gyógypedagógusok részképességekre fókuszáló fejlesztési területeket határoznak meg, a befogadó pedagógusok pedig a tantárgyi tartalmakon keresztül megvalósítható fejlesztési feladatokat.

Mit tartalmaz az egyéni fejlesztési terv? Az egyéni fejlesztési tervnek nincs sem jogszabályi, sem szakmai ajánlással kialakított egységes formája. Minden intézmény, vagy pedagógus, pedagógus közösség maga alakíthatja ki a sémát, amit használni szeretne. Általánosságban elmondható, hogy az egyéni fejlesztési terveknek van egy fejléce, ami a tanuló adatait, és egy olyan része, mely a fejlesztés céljait, feladatait, tevékenységeit, módszereit, eszközeit tartalmazza.

Az alábbiakban a Józsefvárosi Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény egyéni fejlesztési terv mintáját szeretném bemutatni, illetve ebben a sémában szeretném szemléltetni, hogy a kéttanáros modellben hogyan lehet elképzelni több pedagógus, egy területen végzett fejlesztési tevékenységeit.

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

Az egyéni fejlesztési terv egy lehetséges sémája

A gyermek/tanuló neve:			
BNO kód:			
Szakértő vélemény száma:	Dátuma:	Kontrollvizsgálat esedékessége:	
Intézmény:			
Születési dátum: osztály/csoportfok:			
A fejlesztést végző pedagógus (ok), és óraszámok:			
Időszak:			
A fejlesztés területei a szakértői vélemény alapján:			
A fejlesztés területei a diagnosztikus mérés tapasztalatai alapján:			
Erősségek, amire támaszkodni lehet:			

Fejlesztendő terület:			
A fejlesztés célja:			
Feladat, tevékenység	Személy	Hely, idő	Módszer, eszköz

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

A fejlesztés követelménye:			

Kéttanáros modellben készíthető egyéni fejlesztési terv rszeletek bemutatása, néhány részképesség területen

Figyelem fejlesztése

Fejlesztendő terület: kognitív funkciók: auditív és vizuális differenciálás (figyelem)			
A fejlesztés célja: a figyelem tartósságának, terjedelmének és megoszthatóságának javítása			
Feladat, tevékenység	Személy	Hely, idő	Módszer, eszköz
Auditív figyelem: - zörejek hallgatása és beazonosítása, sorba rendezése; - adott hangok meghallása egy szóban (elején/közepén/végén); - szavak ismétlése zajos háttérben;	gyógypedagógus	csoportos fejlesztés során, minden órán 5-10 perc	Módszer: bemutatás, gyakorlás, játék,

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

<ul style="list-style-type: none"> - irányhallás fejlesztése (hang követése bekötött szemmel; honnan hallod a hangot?); - időtartam gyakorlatok (hosszú-rövid elemekből álló mintasorok lerajzolása; - tá-titi elemekből álló mintasorok letapsolása; - Gósy modulok, a módszer szerint megadott sorrendben. <p>Vizuális figyelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - tárgyak keresése szemmel a szobában, polcon, asztalon, szőnyegen; - gombok, babszemek, gyöngyök válogatása egy szempont szerint; - válogatás szín, méret, forma szerint; - figyelemfejlesztő játékok (pl. Halli Galli, Differix); - betűkeresés szövegben; - alak-háttér feladatok; 			<p>ellenőrzés, értékelés</p> <p>Eszköz: figyelemfejlesztő játékok, Gósy-Beszédpercepciós fejlesztő modulok, tankönyvek/mesekönyv, bab, gomb, stb.</p>
<p>Auditív figyelem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ritmusgyakorlatok: <ul style="list-style-type: none"> o ritmusvisszhang; o ritmusképletek leírása, egyre növekvő hosszúsággal: először két ütem, majd 3, 4; o egyre bonyolultabb ritmusképletek leírása; - zeneművekben kijelölt hangszerek hangjának meghallása, jelzése; - zeneszerzők nevének felolvasása során jelezze a megadott zeneszerző nevének elhangzását valamilyen jellel, pl. koppantással; 	<p>ének-zene tanár</p>	<p>ének-zene órán, óránként 5 perc</p>	<p>Módszer: bemutató, gyakorlás, játék, ellenőrzés, értékelés</p> <p>Eszköz: tankönyv, szósorok.</p>

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

<ul style="list-style-type: none"> - zeneszerzők nevének felolvasása során jelezze két megadott zeneszerző nevének elhangzását valamilyen jellel, pl. koppantással és tapssal; - zeneszerzőről életművének felolvasása közben jelezze a megadott zeneszerző nevének elhangzását valamilyen jellel, pl. koppantással. 			
<p>Auditív figyelem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az éppen tanult történelmi személyiségek nevének felolvasása során jelezze a megadott személy nevének elhangzását valamilyen jellel, pl. koppantással; - történelmi helyszínek nevének felolvasása során jelezze két megadott helyszín elhangzását valamilyen jellel, pl. koppantással és tapssal; - a tankönyv szövegének felolvasása közben jelezze a megadott személy, helyszín, fogalom elhangzását valamilyen jellel, pl. koppantással. 	történelem tanár	történelem órán, óránként 5 perc	<p>Módszer: bemutató, gyakorlás, játék, ellenőrzés, értékelés</p> <p>Eszköz: tankönyv, szósorok.</p>
<p>Vizuális figyelem</p> <ul style="list-style-type: none"> - mi változott meg játékok különböző variációi: pl. mi változott meg a társadon, a teremben, az asztalon, stb; - képrészletek megkeresése; - hasonló képek között különbözőségek megkeresése; - szövegben adott betű, vagy szó megkeresése; 	bármely szakos tanár	bármely tanóra 5 percében	<p>Módszer: bemutató, gyakorlás, játék, ellenőrzés, értékelés</p> <p>Eszköz: tankönyvi szövegek</p>
<p>A fejlesztés követelménye: Tudjon kitartóan koncentrálni 5 percig. Új auditív és vizuális ingerek ritkábban zökkentsék ki a feladathelyzetből. A betűtévésztések és félrehallások előfordulása csökkenjen.</p>			

Auditív emlékezet fejlesztése

Fejlesztendő terület: Kognitív funkciók: Emlékezet: Auditív emlékezet A fejlesztés célja: Tanórán tudjon az utasításokra visszaemlékezni.			
Feladat, tevékenység	Személy	Hely, idő	Módszer, eszköz
<ul style="list-style-type: none"> - szólánc (szóvégződéssel új szó) <ul style="list-style-type: none"> o Utolsó hanggal o Utolsó szótaggal; - több egymás után elhangzott szó visszamondása, szavak számának növelésével; - megadott szavak ábécé sorrendben történő felidézése; - mondatbővítés tómondatból; - történetbővítés; - megadott mondatból hányadik volt az X szó, mi volt az X. szó, két szó felcserélése után vegye észre, mi változott meg a mondatban; - szósor mondása, majd egy szó kihagyása – mi maradt ki, szórend összekeverése, visszafelé mondani. 	gyógypedagógus	Folyamatosan egyéni fejlesztés során, vagy a tanórák első 5 percében.	Módszer: bemutatás, magyarázat, beszélgetés, kérdezés, aktivitásra ösztönzés, ellenőrzés, értékelés Eszköz: papír, ceruza, Gósy modulok
<ul style="list-style-type: none"> - szólánc: <ul style="list-style-type: none"> o költők, írók neveinek ismétlése, bővülő elemszámmal, o történet szereplőinek nevét ismételni, bővülő elemszámmal, - kakukktójás játékok: 	befogadó pedagógus magyar nyelv és irodalom	Heti 2-3 magyar nyelv és irodalom (olvasás, írás) órán, 5-5 percben	Módszer: bemutatás, magyarázat, beszélgetés,

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

<ul style="list-style-type: none"> ○ melyik szereplő nem a megadott történet szereplője? ○ melyik helyszín nem a megadott történet helyszíne? ○ melyik író, költő nem a megadott időszak alkotója? - felsorolt írók, költők nevének ábécé sorrendben történő felidézése; - mondatbővítés tómondatból, az adott irodalmi témakörnek, fogalomnak, mesének, stb. megfelelően; - történetbővítés az adott irodalmi témakörnek, fogalomnak, mesének, stb. megfelelően; - megadott mondatból hányadik volt az X szó, mi volt az X. szó, két szó felcserélése után vegye észre, mi változott meg a mondatban; - szósor mondása, majd egy szó kihagyása – mi maradt ki, szó sorrend összekeverése, visszafelé mondani. 	<p>(olvasás, írás) órán</p>		<p>kérdezés, aktivításra ösztönzés, ellenőrzés, értékelés Eszköz: nem szükséges</p>
<ul style="list-style-type: none"> - matematikai fogalmak definícióiból hányadik volt az X szó, mi volt az X. szó, két szó felcserélése után vegye észre, mi változott meg a mondatban; - matematikai definíció ismertetése után, a definíció megisméltésekor egy szó kihagyása, vegye észre, melyik szó maradt ki; - az adott témakörnek megfelelő matematikai fogalmak gyűjtése, megisméltése, bővülő elemszámmal; - számemlékezet: 2, 3, 4, 5, 6 elemű számsorok megisméltése, - számemlékezet: 2, 3, 4, 5, 6 elemű számsorok megisméltése fordított sorrendben. 	<p>befogadó pedagógus nyelv matematika órán</p>	<p>Heti 2 matematika órán, 5-5 percben</p>	<p>Módszer: bemutatás, magyarázat, beszélgetés, kérdezés, aktivításra ösztönzés, ellenőrzés, értékelés Eszköz: nem szükséges</p>

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

A fejlesztés követelménye:

Képes legyen adott tananyag/olvasmány megjegyzésére.

Szeriális észlelés fejlesztése

Fejlesztendő terület: Szeriális észlelés és verbális-szeriális memória

A fejlesztés célja: Versek szövegeinek megtanulása, vers ritmusának érzékelése, betűszintézis, mondat szintézis.

Feladat, tevékenység	Személy	Hely, idő	Módszer, eszköz
<ul style="list-style-type: none"> - memoriterek tanulása: versek megtanulása; - versek ritmusának megfigyelése: pl. Petőfi, Janus Pannonius verseinek verselése. Felvágott versek sorrendbe rendezése; - mondatszintézis: kapcsolódás a nyelvtani anyaghoz. A mondat felépítése szavakból. Alany+ állítmány+ bővítmények rendszere; - rendszerezés: Ágrajzok; - fizika-kémiai szabályok, képletek memorizálása. 	<p>gyógypedagógus</p>	<p>Aktuálisan hetente-kéthetente 15 perc</p>	<p>Módszer: bemutató gyakorlás játék ellenőrzés előadás értékelés rendszerezés</p> <p>Eszköz: Videók színészek előadásában versek meghallgatása Modern vers: rappek.</p>

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

<ul style="list-style-type: none"> - versek, memoriterek, irodalmi szakkifejezések memorizálása; - hosszabb szövegeknél vázlat segítségének biztosítása. 	magyar tanár	Hetente 1 nyelvtan/irodalom órán differenciált feladat	<p>Módszer: bemutató gyakorlás játék ellenőrzés értékelés rendszeresítés</p> <p>Eszköz: tankönyv, füzet</p>
<p>A fejlesztés követelménye: A feladott verseket gyakorolja otthon és határidőre próbálja felmondani. Szóbeli számonkérésnél kérdésekre tudjon válaszolni.</p>			

Gondolkodás fejlesztése

<p>Fejlesztendő terület: kognitív funkciók: analógiás gondolkodás</p>			
<p>A fejlesztés célja: képes legyen felismerni a szabályokat, és azokat önállóan alkalmazni</p>			
Feladat, tevékenység	Személy	Hely, idő	Módszer, eszköz
<ul style="list-style-type: none"> - megkezdett mondatok kiegészítése; - szókeresés a felismert szabály szerint; - „Hol járunk, mit csinálunk” szókereső játék; - barkóba játék; - képről állítások megfogalmazása, inverz megfogalmazásban is; 	gyógypedagógus	a foglalkozásból 15 perc	<p>Módszer: magyarázat, játék, gyakorlás, ellenőrzés,</p>

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

<ul style="list-style-type: none"> - képhez tartozó igaz állítások megkeresése, gyűjtése, válogatása; - állítások igaz- hamis tartalmának megítélése; - összetett szó keresése, szómagyarázattal; - „Rakd össze- szedd szét” fogalom kereső; - eseménysor összeállítása: képsor, mondatok alapján; - logikai feladatok IKT eszköz használatával. 			<p>értékelés Eszköz: feladatlap, képek tablet</p>
<ul style="list-style-type: none"> - a tanult témakörben megkezdett/hiányos mondatok kiegészítése; - kémiai feladatok megoldása analógiák alkalmazásával; - szókeresés kémia leckében; - barkóba játék: melyik elemre/vegyületre, stb. gondoltam?; - képletekről állítások megfogalmazása, inverz megfogalmazásban is; - kísérletekhez tartozó igaz állítások megkeresése, gyűjtése, válogatása; - állítások igaz- hamis tartalmának megítélése; - logikai feladatok IKT eszköz használatával. 	<p>kémia tanár</p>	<p>minden kémi órán 5 perc</p>	<p>Módszer: magyarázat, játék, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés Eszköz: tankönyv, füzet, tablet</p>
<p>A fejlesztés követelménye: Képes legyen felismerni a feladatok szabályait, és azt önállóan alkalmazni a feladatvégzés során. Képes legyen értelmezni az inverz megfogalmazású állításokat és tagadásokat.</p>			

EFOP-316-16-2017-00037 EGYÜTT- TANULUNK

Források:

- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei. https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok. letöltés ideje: 2021. január 26. 6 óra, 31 perc
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- FÖLDES Petra (2003): Speciális szükséglet vagy fogyatékoság? A befogadó pedagógia helye a magyar közoktatásban. Beszélgetés Dr. Csányi Yvonne-nal. Új Pedagógiai Szemle, 1. 67-73.
- Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All UNESCO, 2005.
- Jenei Andrea: A szakértői team-munka optimalizálása az egyéni fejlesztésben. In: Fókuszban az egyén. Hogyan készítsünk egyéni fejlesztési tervet? Szerkesztette: Vargáné Mező Lilla. Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány. Budapest, 2008.
- Papp Gabriella: Tanulásban akadályozott gyermekek iskolai integrációja a szakemberek közötti kooperáció tükrében Magyar Pedagógia, 102. évf. 2. szám 159–178. (2002) http://www.magyarpedagogia.hu/document/gabriella_papp-children_with_learning_problems.pdf; letöltési idő: 2021. május 19. 10:58